

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Daggdroppar

Illustrerad Tidning för Barn och Ungdom

N:o 12.

Ett nummer den 1 och 15
i hvarje månad.

Göteborg, 15 Oktober 1890

Från 1 Maj till årets slut.
Pris: 2 kronor.

1:a årg.

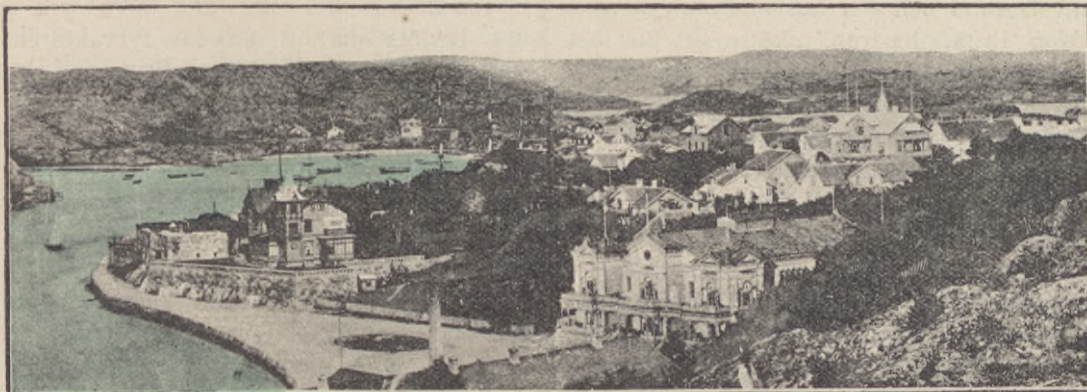
Vår ende lille Per.

Novell af *Utgifvaren*.
(Med två originalteckningar).

En mil från Marstrand ute i öppna sjön ligger en af hafvet rundt om farnad klippa, som heter Hamneskär.

klippan endast ett par boningshus för fyrmästaren och hans drängar att bo uti. Någon brunn finnes icke, men en djup urhålkning i klippan, som blifvit öfverbyggd med ett tak, tjänar till att uppsamla allt regnvatten. Lägga vi därtill ekonomibyggnad för förvaring af förråd, tillhörande dels kronan, dels folket på ön, så hafva vi nämnt allt hvad där finnes.

Marstrand från norr och söder.

På denna klippa finnes en fyr, kallad Pater-noster-fyren, byggd af järn, hvilken med sitt kraftiga sken på flere mils afstand lyser och vägleder den på hafvet seglande sjömannen, samt utpekar för honom hvar han befinner sig. Förutom fyren, finnes på

Äfven för människor, hvilka verkligen älska hafvet, är denna plats emellanåt mycket dyster och enslig. En fyrvaktare får dock finna sig uti att till sin hufvudsakligaste omväxling mellan plikternas uppfyllande, betrakta hafvets oroliga förändringar.

A. S. ...

Men detta tröttnar han heller aldrig på och det är ganska vanligt, att om han i ärenden någon gång kommer i land, han knappt hunnit uträtta dessa, förrän han längtar tillbaka till sin post och sitt hem igen.

När det vilda, af fräsande vågor och tornhöga böljor brusande hafvet öronbedövande dånar omkring honom och stormen upprorisk piskar vattnets vågor i fradgande skum — då står han där, denne man, lugn, allvarlig och vaksam. Med sydvästen på hufvudet, hårdt fastknuten för att den skall sitta fast, spejar hans stadiga, säkra blick omkring utåt grunder och skär. Han vet att just *där* är faran för den arme seglaren, om olyckan är framme. Det hjälper icke ens alltid, att sjömannen är bekant med farvattnet, ty om stormen är svår, så att han icke kan föra tillräcklig segelmassa, och strömmen därtill är stark, kan han likväl blifva redlös och drifvas mot fördärfvet.

Det är nu länge sedan. Den tiden bodde på Hamneskär en fyrmästare, hvars husliga lycka var lika stor, som han själf var en samvetsgrann och öm husfader mot de sina.

Mor Brita, hustrun, skötte sitt hus och sina båda kära barn på ett efterföljansvärdt sätt. Då man kom in i huset möttes man af en trefnad och renlighet allestädes, som verkligen verkade behagligt. Framför de klara fönstren funnos hvita gardiner, uppsatta med smak, och på fönsterborden stod det fullt med blommande krukväxter i hvarje rum; dessutom kvittrade och sjöngo några kanariefåglar i sina burar. I köket stodo uppradade på hyllor porslinstallrikar och blanka kopparkärl. Allt såg ytterst rent och fint ut.

De båda barnen, Anna och Per, lekte friska och sorglösa därute på klippan, medan mor därinne med all flit delade sin tid mellan att laga mat, sy och sticka, väfva och tvätta.

Men när så far hade tändt och sett efter fyren om aftnarne, och det var mörkt därute, då kom han ibland en stund in i stugan, om han hade tid därtill. Vanligen var det då mor Brita, som tog fram den gamla familjebibeln och läste ett kapitel eller två därur, medan far och barnen andäktigt lyssnade därtill. Äfven andra böcker lästes med begärlighet vid sådana tillfällen,

ty det var ju den enda förströelse, som, efter väl förrättadt dagsarbete, erbjöds.

Men all jordisk lycka är obeständig och växlar ofta. En dag på hösten, det var i Oktober, blef den treårige lille Per hastigt sjuk. De båda föräldrarne stodo bekymrade omkring hans säng, genombäfvade af en dyster aning om den fara, som hotade deras älskling. De förstodo ju icke mycket, men sågo tydligt, att Per hade stark feber; ty han var blossande röd i ansiktet och plågades af en osläcklig törst.

“Om vi nu blott hade litet mjölk att svalka honom med“, suckade Pers mamma, vänd till sin man med stora tårar i ögonen.

Men hvar taga den. På ön fanns ingen ko. Det fanns knappt lite drickbart vatten, ty genom flera veckors ihållande torra hade det nästan tagit slut. Då och då hade visserligen lille Per fått en “skvätt” mjölk, när något bud hade varit i land och köpt hem sådan, men eljest fick han i hvardagslag nöja sig med fisk, salt sill och potatis, samt vatten.

Emellertid blef Per allt mera sjuk och det beslöts då, att, emedan fyrvaktaren ej tordes lämna sin tjänst, mor Brita själf skulle med allra största möjliga skyndsamhet segla till Marstrand för att rådfråga läkaren samt taga med sig tillbaka hem icke allenast den medicin denne månde föreskrifva, utan äfven andra uppköp hörande till lindring och vederkvickelse för den sjuke gossen.

Båten gjordes alltså klar, en af drängarne, som ansågs säkrast i segling, medföljde, och inom ett par timmar var Pers mamma hos doktorn.

Med svidande hjärta mottog mor Brita nu underrättelse om, att denne nyss gått ut på besök hos sina patienter och icke vore att hemvänta förrän vid middagstiden.

Långa, pinsamt långa voro dessa timmar för den arma, ångestfullt väntande modern, men så kom doktorn. På den beskrifning, han erhöi öfver Pers sjukdom, förstod han genast, att det var skarlakansfeber och förordnade strax medicin och föreskrifter därefter.

“Hvad Ni gör, så skynda Er fortast möjligt hem med medicinen, ty sjukdomen synes vara af allvarlig beskaffenhet“, förmanade doktorn.

Ack, det hade han, den ömhjärtade läkaren, icke behöft säga. Dessa ord blott ökade mor Britas förutvarande kval.

Öfver halfva dagen var redan förliden. Ångestsvetten pärlade ned utför hennes panna, hon kände sig svag och eländig; hon hade ju för bara oro icke förmått smaka någonting på ett helt dygn, och längtade med en moders hela ömhet efter sitt stackars sjuka, af feber försmäktande barn. Hon tyckte sig höra, huru den käre gossen oupphörligen ropade på sin mamma, huru han kved efter hennes hjälp och tröst. Hon såg de halft slutna älskade ögonen med matt blick söka omkring i rummet efter henne.

Mor Brita ilade till apoteket.

“Dröjer en half timme”, utlät sig provisorern i likgiltig ton, efter att hafva kastat en blick på receptet.

Nu kunde mor Brita då icke längre hejda sina tårar. Långsamt, med tunga steg, gick hon ut i förstugan, där hon olycklig sjönk ned på en bänk, medan hon tåligen sökte invänta den medicinska dekoktens beredning. Äntligen var då allt i ordning. Till och med en del is medtogs, väl inpackad, för att den ej skulle smälta på vägen. Den lille Per skulle ha sådan i små bitar för att därmed mildra den brännande törsten, hade doktorn sagt.

Med flygande hast bar det ned till hamnen, där båten länge legat och väntat.

“Hva’ tänker I på, mor Brita”, hördes på en gång en röst hejdande henne utropa, “I vell väl inte ge Er ud i denne storm heller.”

Men mor Brita hade ej tid eller sinne för att ge något svar till den frågande; hon bara sprang, det fortaste hon förmådde. De få sakerna, så väl som hon själf, voro snart instufvade i båten, och drängen, som visste hvad det gällde, satte utan att yttra ett ord till de refvade seglen, och så bar det i väg mot hemmet. Snart var den lilla farkosten utom Marstrands hamn.

Hu, hvad stormen hven! Nu först märkte mor Brita, hvilken förfärlig förändring i vädret, som timat sedan hon på morgonen for hemifrån. Himlen såg mörk och hotande ut. De vredgade böljorna ömsom kastade den lilla båten som ett nötskal upp på spet-

sen af en väldig våg, ömsom drogo de den ned ibland sig, som om de längtade efter att få begrafva den i sitt sköte.

Mor Brita ryste till! Tänk, huru bräcklig bland dessa rasande böljor den farkost var, som skulle bevara henne åt lifvet och bära henne fram till hennes kära. Några fiskmåsar, hvilka skriande och brådiskande flögo mot land, minskade ingalunda hennes fruktan.

Men så tänkte hon på sin älskade gosse, som låg där och väntade på henne — och så på medicinen, hvilken skulle göra honom frisk igen — och så på sin käre, käre man, den gode, alltid snälle maken — och så suckade hon till Gud för dem alla — och då vardt hon modig igen.

Omsider hade den lilla båten hunnit så långt, att den var i sikte af hemmet.

“Min Gud, hvad är detta”, höres mor Brita utropa.

“De’ ä’ varningssignal från fyren: vi kunna nog icke lägga till”, svarar drängen.

“O, Johan, du är känd för att vara en modig sjöman och en duktig seglare, du måste försöka att sätta mig i land, eljest tror jag att jag dör af förtviflan”, utlät sig mor Brita, ropande allt hvad hon förmådde genom stormen, för att karlen skulle höra henne. Därefter utropade hon, häftigt gråtande: “O, mitt barn, mitt arma barn!”

Johan svarade ej, han blott nickade. Komme det endast an på *honom* och *hans* mod, då ville han visa, att han kunde offra sitt lif för sin matmor, om det gällde. I tanke att komma i lä på någon punkt, seglade han rundt om klippan. På ett ställe sökte han med förtviflans mod närma sig ön, men bränningarne voro så vilda, att hade han varit endast ett stenkast närmare, skulle han och hans båt dragits in i dess hvirflar och ofelbart krossats mot klippans granitväggar.

Åter hördes tvenne varningssignaler från fyren, denna gång skarpare och ihålligare än den förra, och då stormen alltjämt tilltog, blef ingenting annat öfrigt för den lilla båten än att söka hamn, samt återvända till Marstrand.

Stackars mor Brita, hvilken svår pröfning! Hennes arma hjärta hade svårt att med ödmjukhet foga sig i Guds skickelse. Oupp-

Pater-noster-syren på Hamneskär.

Originalteckning för "Daggdroppar" af J. A. Holmquist.

hörligt suckade och grät hon. Men hvem är stark i pröfningens allt förhärjande stormar, om ej kvinnan. Ofta, då mannens kraft bröts ned af motgångarne, reste hon sig i sin svaghet och vardt hjältemodig. Så ock här.

Trenne, säger trenne oerhördt långa dygn varade stormen, och oakadt dess häftighet försökte mor Brita lika många gånger att med fara för sitt lif trotsa väder och vind för att segla hem, men måste hvarje gång med oförrättadt ärende, full af sorg och förtviflan, återvända tillbaka till Marstrand, emedan all beröring med ön var afbruten. Ingen kunde komma dit och ingen heller därifrån.

Ändtligen på fjärde dagens morgon, tidigt, tycktes de rasande elementen ge med sig. Stormen började bedarra något. Sjön gick mindre hög än dagarne förut.

Men ack, hvilka offer af människolif och egendom hade ej hafvet äfven denna gång kräft. Tvenne skepp voro strandade alldeles i närheten. Från det ena syntes mastopparne sticka upp öfver vattenytan. De hade gått under med man och allt.

Det var icke utan fortfarande lifsfara, som mor Brita *ändtligen* kom i land. Hennes man tog emot henne blekare och tystare än vanligt, men till sitt yttre syntes han fullkomligt lugn.

Mor Brita kände dock något stocka sig därinne i hjärtegroppen vid åsynen af maken, men *vågade* icke fråga honom, huru det stod till med hennes älskade gosse; i stället skyndade hon med bevingade steg in i huset.

Ögonblicket därpå hördes ett förfärligt smärtans skri därifrån. Det var den förkrossade moderns.

Lille Per var död!

* * *

Två år voro flydda. Det hade återigen blifvit sol- och sommarkvar, den ena härligare än den andra. Allt i naturen log och jublade, så att äfven människorna drogos med i denna glädje. Ett sällskap herrar och damer hade just varit ute på en segeltur med segelbåten "Lärkan". De återkommo från ett besök på Hamneskär. Stämningen var glad och liflig, då de läto sätta sig i land på Koön.

Man hade nämligen beslutat att se sig om därstädes innan färden vidare fortsattes. Sällskapet hade just hunnit upp till kyrkogården, som ligger mycket skuggrikt och vackert, inbäddad mellan berg och lummiga träd, då en af dess medlemmar plötsligen bjöd de stojande ungdomarne att vara stilla.

Allas uppmärksamhet riktades nu bort till en liten grafkulle i närheten, framför hvilken stod en sorgklädd kvinna med sänkt hufvud och sammanknäppta händer.

Endast en kort stund varade denna syn, därefter försvann hon långsamt, slående in på en annan väg än den vi gingo.

Det inträdde på en gång ett tyst allvar ibland sällskapet, då de sågo denna nedtryckta, sörjande gestalt. Hvar och en för sig uppfylldes af medlidande med henne, som i tysthet led; hvar och en kände äfven, att vid detta tillfälle motsatserna i lifvet möttes, och att det så ofta besannas: "i dag mig, i morgon dig."

Nyfikne närmade vi oss emellertid den lilla grafkullen. En bukett af krukväxtblommor hade nyss blifvit ditlagd af älskande händer. Vid grafvens öfre ända sågs ett litet svart träkors. På detta lästes följande enkla ord:

vårans ende Lelle per.
21/10 18—.

*Nej, Gudmund, jag säger om trög och lat
Du äter i syskonringen din mat,
De andra få silfversked på sin lott,
Men du skall äta med träsked blott.*

*Hvad stränga fru moder således sagt,
Ung Gudmund har noga på minnet lagt.
Sin träsked gömde han många år
Tills själf med id han fick säd på skår.*

*Då hände en ljuftig högtidskväll
All Gudmund kom till sin moders tjäll.
God afton, moder, nu är jag med,
Men gif i kväll mig en silfversked.*

Se Fryxells Ber. ur Sv. Hist., 43 del, sid. 48.

Panik.

Panik? Hvad är det för något?

Det skall jag strax förklara. Från en sida sedt, är det det dummaste af allting dumt, ty det betyder att bli rädd för ingenting; men från en annan sida sedt, är det en mycket allvarsam sak, ty genom panik ha ibland stora olyckshändelser skett.

Men det är bäst, att jag berättar, huru det gick till, då det blef panik i den skolan, i hvilken vår Karin går.

Det var en dag, då lärarinnan som bäst höll på med svensk historia och just berättade för flickorna, huru Gustaf Wasa flydde från ställe till ställe i Dalarne. Och alla barnen hörde mycket uppmärksamt på. Då hördes plötsligt ett skrik — oih! Det var en flicka på nedersta bänken, som pep till så där, som små flickor bruka göra, när de hålla på att bli tagna i "hök och dufva" eller råka ut för något rysligt, t. ex. en spindel eller en snigel. Hvarför hon skrek till, det kunde hon aldrig göra reda för, men hon blef så förfärligt rädd.

På en gång reste sig alla flickorna och det blef ett allmänt skrik och spring. Somliga hoppade upp på bänkarne, fram öfver katedern, ut igenom både dörrar och fönster. Lärarinnan refvo de omkull och trampade på henne, så att hon blef sjuk. Vår Karin hoppade ut igenom fönstret och slog ett stort hål i pannan. Sigrid, som satt längst fram, kom ut igenom dörren, men föll utför trappan och vrickade sin ena fot, och en annan flicka trampade henne på högra handen, så att den blef blå, och hon kunde icke skriva på en hel månad. Somliga fingo större eller mindre skrämor och blånader, men de flesta kommo ifrån det med blotta förskräckelsen.

Alla kommo sedan hem alldeles förvildade af förfäran. En sade, att hon hade sett en tiger hoppa in igenom fönstret, en hade tyckt, att det kom en björn ner igenom skorstenen, en annan åter, att taket höll på att falla ned, och en hade tyckt, att elden var lös i skolhuset. Och alltsamman var bara inbillning. De hade blifvit förskräckta för ingenting.

Det var en panik.

På det sättet plägar panik uppstå, när människor äro samlade, t. ex. i en kyrka, och en blir rädd för någonting, hvarefter hans förskräckelse smittar de andra, så att de öfverfallas af förfäran och ängslan, utan att veta hvarför. När då alla rusa på för att komma ut, så har det händt, att många blifvit ihjältrampade eller åtminstone illa fördärfvade.

Panik eller, som det också kallas, panisk förskräckelse är därför någonting mycket farligt. Men jag har en gosse, som alltid brukar fråga: "hvarför?" Och när jag sade, att Karin varit ute för en panik, så frågade han genast: "hvarför heter det så?"

Det skall jag också förklara. Vi bruka ju på lek och i sagor ofta att tala om skogsrå och tomtar och älfvor o. s. v., fastän vi veta, att sådana varelser icke finnas till. Men grekerna, som voro hedningar och icke hade någon bibel, de trodde, att det fanns sådana varelser öfverallt i skogar och berg och dem dyrkade de på olika sätt som afgudar. Bland andra trodde de, att ute i skogar och marker fanns en, som hette Pan och som de ansågo som en beskyddare af herdar och deras hjordar. Denne Pan var således ett slags afgud. Om honom sade man, att han ibland roade sig med att — osynlig förstås — komma alldeles intill människorna. Somliga sade, att han då plötsligt upphäfdde ett högt rop eller tutade till i en trumpet. Och då uppväckte hans närvaro eller detta ljud en häftig förskräckelse. Och sådant fick då heta "panisk" förskräckelse. Och när människor blefvo förskräckta för ingenting, så skylldade man på Pan.

Och därför heter sådant ännu i dag "panik", fastän vi nu veta, att någon Pan aldrig har funnits.

Så att nu veta vi, hvad som menas med panik.

P. K.

Vårlök.

Hur kallas denna växten? frågade Gunlög. Hon bär namnet vårlök (*Gagea*), sade gamle Lars och såg så vänligt på den anspråklösa gula blomman. En liten klok växt, som i all enkelhet bor på odlad jord, i lundar eller på gräsbevuxna backar och har äggrund lök. Den blomman hör till en förnäm släkt, men är så klok, att hon aldrig skryter af det, ja,

aldrig besvärar. Ty hon reder sig själf. Redan de sex utvändigt ljusgröna, invändigt gula kalkbladen förråda, att växten tillhör liljornas härliga, världsberömda familj. På målningar bär ängeln Gabriel en liljespira. Konungariket och stolta riddaresläkter hafva prydt sina sköldmärken med hvita liljor. Men Gagea låtsas, som rörde det henne icke, och det är förståndigt af den lilla gula örten. Lik en drottning vistas den hvita liljan i furstegemak, men förnedras ofta att förhöja glansen af en syndig ståt. Gagea däremot är fri och oberoende. Hon är belåten med att vara en bland de första växter, som blomma om våren och därigenom bli lärare i botanik för våra hurtiga, ströfvande pojkar. Hon låter dem stoppa vackra "exemplar" ned i bleckportörerna, såsom tänkte hon: "Jag vill lära dem växtlärans enklaste grunder! Därtill tjänar jag." Tretalet präglar hennes varelse: de sex ståndarne, de sex kronbladen, den tre-rummiga frukten. Men det är en tyst, tjänande fromhet, som aldrig själf skrifver sitt vitsord för trogen tjänst.

"Daggdroppar" som informator.

Sune var en gosse, som hade svårt att lära sig läxorna. Det kom sig i allmänhet af hans ringa håg för boken, men särskildt var orsaken den, att ingenting i dagliga lifvet påminde om hvad läxorna innehölo. Så fick han svagt kunskapsbetyg. Pappa vardt smått ond, mamma grät.

Men — efter några månader visade sig hos Sune en lika övntad, som kärkommen förändring i fråga om skolan.

Han började läsa med ifver. Han frågade om djur, växter, historiska tilldragelser. Ja, han vardt en hel liten lärdomskar utan skryt; och så fick han allt vackrare kunskapsbetyg i skolan.

"Min käre Sune, säg mig hur det har gått till, att du nu fått så liflig håg emot för ett år sedan?" frågade då Sunes pappa.

"Jo, se pappa, det var så", svarade Sune, "att jag fick tag i "Daggdroppar". Först lockade mig bilderna och taflorna, sedan sagorna, och så fick jag till sist smak för de undervisande artiklarne. I den tidningen fick jag ofta lättfattligt läsa, hvad jag förut läst i läxorna, men icke förstätt. Och ibland fick jag i skolan lätt att lära, hvad jag någorlunda fått förut besked om i tidningen."

"Jaså", sade pappa, "då skall jag tillsäga alla mina vänner att prenumerera på "Daggdroppar" och bedja skollärarne vänligt deltaga i den tidningens viktiga arbete."

Gissa?

Rådplågningar i barnkammaren.

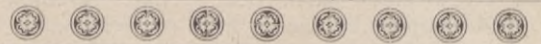
Blif för all del vid sanningen, sävida du vill, att du och barnen skola bevaras för den orm, som ringlar sig under fagra blommor. Ordrik behöfver du visst icke vara; ej beller gifva breda beskrifningar. Gif oss barn en liten plank — då hafva vi landgången. Skeppet med kanoner och svällande segel bygga vi ögonblickligen i inbillningen och kring landgången blir rolig lek:

Hi, ho, hissa och hala,
Nu blåsa vindar så friska och svala!

Fråga.

Du har hört talas om litterata (lärda) personer, litterata rådmän, litterata samfund; och du förstår ungefär, hvad det betyder. Men "vestes litterata" (litterata kläder) — hvad kan det vara? Om sådana talas dock i historiska böcker, som handla om medeltidens konstslöjd.

Till våra läsare!

Om "Daggdroppar" lyckats vinna Eder sympati, intressera då Edra vänner för tidningen. Uppmana dem att prenumerera på närmaste postkontor, hvarest de för Kr. 2: 20 få tidningens alla hittills utkomna nummer jämte fortsättning däraf till årets slut.

Redaktionen.

Breflåda: Anonyma bidrag, hvilka tillsändas "Daggdroppar", finna ej användning.

Innehåll: Vår ende lille Per (med originalteckningar). — Poem ur Fryxells Berättelser. — Panik. — Värlok. — "Daggdroppar" som informator. — Rådplågningar i barnkammaren. — Gissa? — Fråga. — Till våra läsare.

Ansvarig utgifvare: H. L. Bolinder.

Göteborg, H. L. Bolinders boktryckeri. 1890.